

BIOGEET

INFORMATIE VOOR DE BIOLOGISCHE GEITENHOUDERIJ

Kostprijsberekening biologische geitenmelk

Wim Govaerts en
Nick van Eekeren

Dit onderzoek is uitgevoerd i.s.m. "De Groene Geit" en Wim Govaerts Advies, gefinancierd door het Productschap Zuivel.

© 2008 Louis Bolk Instituut.

Kostprijsberekening biologische geitenmelk

Auteurs: Wim Govaerts en Nick van Eekeren

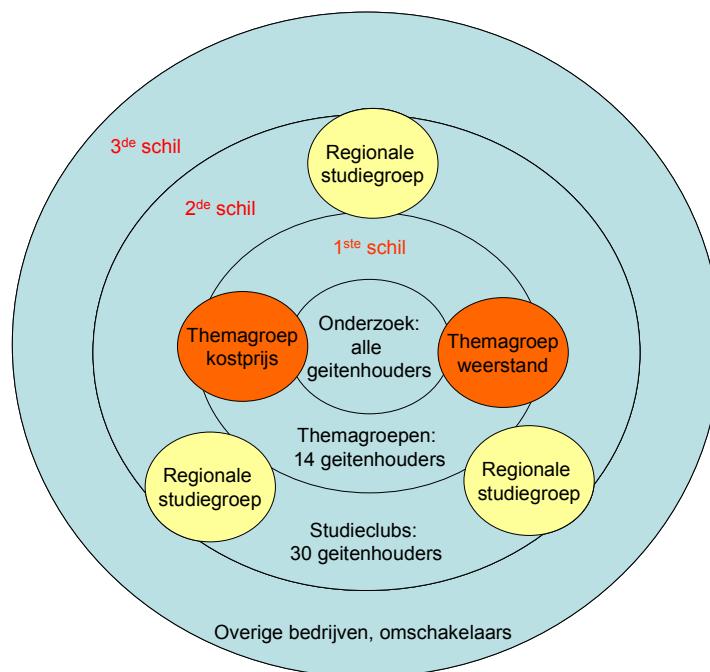
Rapport nr. 15, 21 pagina's, dit rapport is te downloaden

via www.biokennis.nl en www.louisbolk.nl/biogeit

Achtergrond Biogeit

Biogeit Biogeit is een dynamisch kennisontwikkelingsproject geïnitieerd door De Groene Geit en de Productwerkgroep Zuivel van Bioconnect/Biologica. Het project wordt gecoördineerd door het Louis Bolk Instituut (n.vaneekeren@louisbolk.nl). Jaarlijks worden de thema's van onderzoek vastgelegd met de sectorvertegenwoordigers in de Productwerkgroep Zuivel van Biologica, Gerrit Verhoeven (gerritverhoeven@planet.nl) en Jan van Tilburg (van.tilburg.geiten@elda.nl). Het onderzoek van 2008 richt zich op kostprijsbeheersing (gezondheid, voeding, fokkerij en arbeid) en onderscheidenheid (productkwaliteit en welzijn). Via de sectorvertegenwoordigers kunnen nieuwe ideeën voor onderzoek worden aangedragen. Het project heeft geen vaste deelnemers, iedere biologische geitenhouder kan participeren in het onderzoek.

Bedrijfsnetwerk biologische schapen- en geitenzuivel Naast het onderzoeksproject BIOGEIT loopt er sinds maart 2007 het Bedrijfsnetwerk voor biologische geiten- en schapenzuivel. Binnen dit Bedrijfsnetwerk draaien er voor biologische geitenzuivel drie regionale studiegroepen. Daarnaast lopen er twee themagroepen waarin de onderwerpen weerstand en kostprijsbeheersing met geitenhouders uitgediept worden. Het onderzoek en het bedrijfsnetwerk zijn volgens het model in onderstaande figuur met elkaar verweven.

Relatie onderzoek in Biogeit en Bedrijfsnetwerk geitenhouderij.

Reeds verschenen rapporten en artikelen

Rapporten:

Homeopathie bij geiten Ervaringen van biologische geitenhouders. Biogeit rapport 1, 2005, 25 pp.

Vitaminen in rantsoenen voor biologisch melkvee. Biogeit rapport 2, 2005, 39 pp.

Hoe 100% biologisch voeren? Rantsoenen op een rij van zes melkgeitenbedrijven met 100% biologisch voer. Biogeit rapport 3, 2006, 24 pp.

Kostprijsberekening biologische geitenhouders. Biogeit rapport 4, 2006, 13 pp.

Lammeren bij de geit Een inventarisatie van de mogelijkheden. Biogeit rapport 5, 2006, 36 pp.

Wortel- en knolgewassen als alternatief voor bietenpulp. Biogeit rapport 6, 2007, 45 pp.

Invloed van biestsoort op immuniteit en ontwikkeling van geitenlammeren. Biogeit rapport 7, 2007, 41 pp.

De opfok van geitlammeren tot 1 jaar. Biogeit rapport 8, 2008.

Het graasgedrag van geiten in Nederland; Een verkenning. Biogeit rapport 9, 2007, 19 pp.

De vetzuursamenstelling van geitenmelk. Biogeit rapport 10, 2007, 32 pp.

De kosten van opfok van een nieuwe, ziektevrije veestapel. Biogeit rapport 11, 2008, 20 pp.

Arbeidsbehoefte op geitenbedrijven in beeld. Biogeit rapport 12, 2008, 27 pp..

Geiten éénmaal daags melken; Een literatuuronderzoek. Biogeit rapport 13, 2008, 21 pp.

Het effect van pre- en probiotica op de groei en gezondheid van geitenlammeren. Biogeit rapport 14.

Artikelen:

Extra vitamines voor biologische geiten soms nodig. V-focus december 2005, pag. 20-21.

Onderzoek naar voeding en gezondheid in de biologische geitenhouderij. Ekoland 12-2005, pag. 20-21.

Kostprijs en onderscheidendheid centraal op themadag BIOGEIT Blijf letten op de signalen die de geit zelf geeft. Ekoland 1-2007, pag. 20-21.

Economisch perspectief Deel 8: Geitenhouderij. Ekoland 10-2007, pag.14-15.

Biest moet vers, vlug, vaak en vooral veel. Geitenhouderij nummer 12-1, november 2007, pag. 12–13.

Effect of colostrumtype on serum gamma globulin concentration, growth and health of goat kids until three months. 16th IFOAM Organic World Congress, Modena Italy, June 16-20, 2008.

Voorwoord

In opdracht van de vereniging voor biologische melkgeitenhouders "De Groene Geit" en gefinancierd door het Productschap Zuivel, is nader onderzoek gedaan naar de kostprijs van biologisch geproduceerde geitenmelk in 2007. Dit is gedaan als opvolging van de kostprijsberekeningen in 2006 over het jaar 2004. De resultaten van deze studie zijn beknopt in dit rapport weergegeven. Onze dank gaat uit naar de acht geitenhouders die voor deze studie hun boekhoudgegevens beschikbaar wilden stellen. Daarnaast onze dank aan de begeleidingscommissie van deze kostprijsberekening; Marre Loefs van de Triodos Bank, Clemens van der Aa van de Rabobank, Ben Wevers van Zuivelfabriek Rouveen, Maurits Steverink van de Task Force MBL en Gerrit Verhoeven en Cor Struik van "De Groene Geit".

Wim Govaerts

Nick van Eekeren

Oktober 2008

Inhoud

Voorwoord	3
Inhoud	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
2 Materiaal en methode	11
3 Resultaten en discussie	13
4 Conclusies	19
Literatuur	21

Samenvatting

In 2006 werd met de cijfers van 2004 de kostprijs berekend voor zeven biologische melkgeitenbedrijven. Dit werd enerzijds gebruikt om aan kostprijsbeheersing te werken en anderzijds vormden deze berekeningen de basis voor het melkprijzenoverleg in Nederland met uitstraling tot de omliggende landen.

Voor het bepalen van de kostprijs over 2007 zijn van acht biologische geitenbedrijven de boekhoudcijfers van 2007 verzameld. Deze zijn, om de vergelijking goed te kunnen maken, omgerekend per 100 liter geleverde melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit. De geselecteerde bedrijven hadden een bedrijfsomvang van 344 tot 961 melkgeiten en varieerden in grondsoort en regio.

Daarnaast is een simulatie gemaakt van de consequentie voor de kostprijs 2008 wanneer de prijsevolutie van de productie middelen in 2008 worden meegerekend. Hierbij is van dezelfde technische resultaten per geit uitgegaan.

Het gemiddelde bedrijf in deze studie heeft 1,5 VAK en levert met 546 geiten, 437514 liter melk. Dit komt overeen met 786 liter per geit met 3,71% vet en 3,37% eiwit. Per arbeidskracht worden 360 geiten verzorgd en gemolken om 283.304 liter melk per VAK te leveren. Ten opzichte van de cijfers van 2004 is de melkproductie per geit toegenomen met 8%. Dit is het resultaat van technische verbetering en een betere gezondheidsstatus van de dieren. Vergeleken met het gemiddelde biologische melkgeitenbedrijf in Nederland zijn de voor deze studie geselecteerde bedrijven groot wat betreft omvang en melkproductie per geit.

In 2007 was de gemiddelde kostprijs per 100 liter geleverde melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit €71,13 excl. BTW. Per kostenpost lopen de kosten per bedrijf behoorlijk uiteen. De voerkosten bepalen gemiddeld 59% van de kostprijs, de arbeidskosten 22%. Het afgelopen jaar was de gemiddelde marktprijs voor 100 liter biologische geitenmelk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit, €55,60 excl. BTW. Zelfs wanneer de kosten voor arbeid niet worden meegenomen, ligt de betaalde melkprijs maar net boven de gemiddelde kostprijs. Voor een duurzame ontwikkeling van de biologische geitenhouderij lijkt het daarom noodzakelijk dat de melkprijs de komende jaren gaat stijgen naar een acceptabel niveau. Daarnaast moeten geitenhouders hun kostprijs verder in beeld brengen en beheersen

Een prognose van de kostprijs voor 2008 komt gemiddeld neer op €80,27 per 100 liter melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit terwijl de voorspelling van de betaalde melkprijs bij de huidige afspraken gemiddeld wellicht zal uitkomen op €68,80 per 100 liter melk, gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit.

Concluderend kunnen we stellen dat de kostprijs voor biologisch geproduceerde geitenmelk ver boven de melkprijs ligt en dat deze kloof in het recente verleden van melkprijsstijgingen en kostenbeheersing nog maar mondjesmaat wordt verkleint.

1 Inleiding

Aanleiding

In maart 2006 is een eerste kostprijsberekening voor de biologische geitenhouderij uitgebracht. Deze berekening was gebaseerd op cijfers van 2004 en in de berekening zijn simulaties uitgevoerd voor prijsverhogingen wat betreft 100% bio-voeren. Deze kostprijsberekening heeft bijgedragen aan de bewustwording van geitenhouders over hun kostprijs en is in verschillende melkprijsbesprekingen een objectieve basis geweest. Ontwikkelingen gaan echter snel. Kosten voor energie, controle maar met name voerkosten stijgen sneller dan verwacht. Voor verdere kostprijsbeheersing op de bedrijven en de toekomstige melkprijsvorming is er zowel van de verwerkers als leveranciers behoefte om de kostprijsontwikkeling in de sector up to date te maken met een doorkijk naar de toekomst.

Doel

Doel kostprijsberekening is drieledig:

- 1) Berekenen van een kostprijs van biologische geitenmelk die als basis kan dienen voor melkprijsbesprekingen;
- 2) Monitoren van de ingezette kostprijsbeheersing op biologische geitenbedrijven;
- 3) Verdere aanscherping van maatregelen voor kostprijsbeheersing op bedrijven.

Leeswijzer

In dit rapport wordt in hoofdstuk 2 de rekenmethode voor het bepalen van de kostprijs van 100 liter biologische geitenmelk besproken alsmede de gebruikte aannames. In hoofdstuk 3 volgt een weergave van de resultaten per 100 liter melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit. De resultaten worden in dit hoofdstuk ook in een bredere context geplaatst. De conclusies van deze studie worden tenslotte in hoofdstuk 4 weergegeven.

2 Materiaal en methode

Selectie van de bedrijven

In overleg met bestuursleden van “De Groene Geit”, het Louis Bolk Instituut en een adviseur biologische geitenhouderij werd een selectie van bedrijven gemaakt waarvan de kostprijs is berekend. Hierbij zijn de volgende selectiecriteria meegenomen:

- Interesse om mee te werken;
- Hoeveelheid geproduceerde liters melk duidelijk in kaart;
- Bedrijfsomvang variërend van 360 tot 1200 geiten;
- Duidelijke gescheiden boekhouding van melkproductie, kaas maken en/of akkerbouw;
- Variatie in grondsoort (zand- en kleigrond);
- Landelijke spreiding (noord en zuid).

Een vuistregel geeft aan dat een groep van dertig bedrijven groot genoeg is om betrouwbare uitspraken over de gemiddelde kosten te doen (Vlieger et al, 2002). Om budgettaire redenen was het in dit geval onmogelijk zo'n grote groep mee te nemen in het onderzoek. Er zijn daarom, zoals ook aangegeven in het onderzoeksvoorstel acht bedrijven geselecteerd waarvan de kostprijs per 100 liter melk bepaald is. Het zijn voornamelijk bedrijven die ook in het onderzoek van 2006 hebben meegedraaid. Eén bedrijf dat vorige keer meedeed, kon om wille van een overname de cijfers niet op tijd aanleveren. Het werd vervangen door een ander bedrijf en bovendien werd de groep uitgebreid met één bedrijf.

Verzamelen van de cijfers

De boekhoudverslagen van 2007 vormden de basis voor de kostprijsberekening. Hieruit zijn de cijfers gedestilleerd die vervolgens omgerekend zijn naar een kostprijs per 100 liter geleverde melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit, exclusief BTW. De cijfers uit de boekhouding zijn ter verduidelijking met de betrokken geitenhouders besproken.

Verwerken van de cijfers

Bij het verwerken van de cijfers zijn er enkele aannames gedaan:

- Wanneer de cijfers afkomstig waren van zowel een akkerbouw- als een geitenhouderijtak, werden deze cijfers in overleg met de veehouder en op basis van omzet procentueel opgesplitst in kosten voor de akkerbouw- en kosten voor de veehouderijtak;
- Voor de rentekosten is op elk bedrijf met 4% rente op het geïnvesteerde vermogen gerekend, ongeacht of dit vreemd of eigen vermogen was;
- De grondkosten bestonden uit óf betaalde pacht óf bij eigendom uit een rente van 3% op de huidige waarde van de grond, volgens streekinfo op boerderij.nl. Deze manier om grondkosten in te brengen werd grondig doorgesproken in de begeleidingscommissie en werd door de banken als de meest opportuun naar voren geschoven;
- Voor de kosten van arbeid is gerekend met een ondernemersloon van €46800 voor de ondernemer. Er wordt dan verder geen rekening meer gehouden met het feit dat hij veel uren maakt en een grote

verantwoordelijkheid draagt. De rest van de gepresteerde arbeid wordt gewaardeerd tegen een beperkt loon van €23240 per arbeidskracht per jaar. Op bedrijven waar man en vrouw meewerken, wordt de eerste 0,25 VAK van de vrouw ook tegen een ondernemersloon gewaardeerd omdat ook zij erg betrokken zijn bij de bedrijfsvoering. Dit speelt slechts op vijf bedrijven. Vreemde arbeid wordt tegen de werkelijke kost ingebracht. Dit onderwerp werd stevig bediscussieerd in de begeleidingscommissie met deze uitkomst.

- De kostprijs wordt gecorrigeerd voor niet-melkopbrengsten zoals ontvangen premies, verkoop fokmateriaal of groei in dieren op bedrijven.

In eerste instantie werd op deze manier een kostprijs per 100 liter geleverde melk bepaald. Deze prijs is verder teruggerekend naar een kostprijs van 100 liter melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit.

Simulatie

Er is een simulatie gemaakt van de kostprijsconsequentie van de verdere evolutie op de krachtvoedergrondstoffenmarkt in 2008. De gemiddelde prijsstijging van krachtvoeder(grondstoffen) was 30,71% in 2008 t.o.v. 2007. Verder wordt de inflatie van 3,2% volgens CBS voor 2008 doorgerekend op de ander kostenfactoren om zo te komen tot kostprijs simulatie voor 2008.

3 Resultaten en discussie

Gemiddelde omvang van de bedrijven

Om een indruk te geven van de bedrijfsomvang zijn in tabel 1 de volgende parameters weergegeven; het aantal VAK (volwaardige arbeidskrachten), het aantal hectare ruwvoederteelt, het aantal geleverde liters melk, de gehalten en het gemiddeld aantal aanwezige geiten. De gegevens worden procentueel vergeleken met 2004.

Tabel 1. Gemiddelde omvang van de bedrijven in 2007

	Gemiddeld	Min	Max	T.o.v. 2004
Aantal VAK	1,5	1,00	2,50	98%
Aantal geiten	546	344	961	95%
Aantal geitenplaatsen	670	360	1200	104%
Geleverde melk (liter)	437514	250490	819356	105%
Percentage vet	3,71	3,52	3,91	97%
Percentage eiwit	3,37	3,23	3,44	101%
Totaal vet+eiwit (%)	7,07	6,82	7,33	99%
Geleverde melk per geit (liter)	786	720	970	108%
Geleverde melk per VAK (liter)	283804	231161	364158	105%
Aantal geiten per VAK	360	300	385	96%
Aantal geiten per ha voederteelten	21	4	42	95%
Geleverde melk per ha voederteelten (liter)	17200	3110	40968	101%

Het gemiddelde bedrijf heeft 1,50 VAK en levert met 546 geiten, 437514 liter melk (tabel 1). Dit komt overeen met 786 liter per geit met 3,71% vet en 3,37% eiwit. Per VAK worden 360 geiten verzorgd en gemolken om 283804 liter melk te leveren per arbeidskracht. In tegenstelling tot op veel gangbare geitenbedrijven, wordt op deze biologische bedrijven een behoorlijk deel van het voer op het bedrijf zelf geteeld. Gemiddeld hebben de bedrijven 21 geiten per ha. Het bewerken van het land vraagt naast het verzorgen van de geiten ook een behoorlijke arbeidsinspanning.

De gemiddelde arbeidsinzet blijft ongeveer stabiel. Het aantal productieve geiten daalt een beetje terwijl het aantal geitenplaatsen stijgt. Dit heeft te maken met het feit dat in de steekproef bedrijven zitten die de veestapel om gezondheidsredenen hebben gewisseld of aan het groeien zijn, maar het aantal geitenplaatsen nog niet gevuld hebben. Desondanks stijgt de gemiddelde melkproductie per bedrijf en ook zeker per geit. Dit is het resultaat van technische verbetering en een betere gezondheidsstatus van de dieren. De gehalten dalen wat valt te verklaren door de verminderde sturingsmogelijkheden met minder gangbare ingrediënten. Met een handhaving van de huidige productie zet de positieve stijging van de gemiddelde melkproductie per bedrijf zich alleen maar door als de stallen eenmaal vol staan.

Vergelijking met het gemiddelde biologische melkgeitenbedrijf in Nederland

Voor deze studie zijn acht relatief grote bedrijven geselecteerd. Zeker in vergelijking met de gemiddelde omvang van biologische geitenbedrijven in Nederland in 2001 (Vlieger et al 2002; zie tabel 2). Grote bedrijven kunnen in theorie door hun omvang efficiënter werken. Dit betekent dat de kostprijs voor het gemiddelde Nederlandse biologische geitenbedrijf wel eens hoger zou kunnen liggen dan de kostprijs zoals die in deze studie is bepaald.

Tabel 2. Vergelijking bedrijven van kostprijsonderzoek met het gemiddelde biologische geitenbedrijf

	Deze studie (2007)	Gemiddeld in Nederland (Vlieger et al, 2002)
Aantal geiten	546	355
Geleverde melk (liter)	437514	198690
Percentage vet	3,71	4,05
Percentage eiwit	3,37	3,38
Totaal vet+eiwit (%)	7,07	7,43
Geleverde melk per geit (liter)	786	560
Aantal geiten per ha voederteelten	21	24
Geleverde melk per ha voederteelten (liter)	17200	13516

Kostprijs per 100 liter melk

De kostprijs per 100 liter geleverde melk wordt opgedeeld in vijf onderdelen:

1. *Algemene vaste kosten.* Dit omvat alle kosten die los staan van de productiehoeveelheid zoals verzekeringen e.d.
2. *Kosten gebouwen en niet-voedermechanisatie.* Hier worden afschrijving, rente en onderhoud gerekend naast eventuele kosten die verbonden zijn aan de gebouwen en niet-voedermechanisatie.
3. *Ruwvoederkosten* Dit zijn zowel grondkosten, machinekosten (afschrijvingen, rente, onderhoud en verbruik) als zaaizaden, loonwerk etc. Ruwvoeraankopen vallen ook onder deze post.
4. *Krachtvoederkosten:* Aankoop van de krachtvoerders en eventuele melkpoeders.
5. *Overige variabele kosten:* Rente op vee en omlopend kapitaal, gezondheidskosten, overige veekosten, stro en de niet elders toewijsbare kosten die een sterke relatie hebben met de productiehoeveelheid.

De kostprijs is gecorrigeerd voor niet-melkopbrengsten, zoals omzet en aanwas en eventuele premies.

Tabel 3. *Kostprijsoverzicht per 100 liter melk in 2007, gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit (excl. BTW).*

	Gemiddeld	Min	Max	Tov 2004
1. Algemene vaste kosten	4,05	1,58	7,55	94%
2. Kosten gebouwen en niet-voedermechanisatie	7,97	7,13	10,79	91%
3. Ruwvoerkosten	17,1	9,82	29,25	127%
4. Krachtvoerkosten	24,97	19,33	32,6	147%
5. Overige variabele kosten	8,53	6,27	11,92	140%
Correctie voor niet-melkopbrengsten	-7,23	-26,76	-1,97	216%
Kostprijs excl. Arbeid	55,39	48,87	63,66	120%
Arbeidskosten	15,74	10,69	20,1	120%
Kostprijs incl. Arbeid	71,13	53,51	81,88	120%
Kostprijs simulatie incl. Arbeid 2008	80,27	69,88	92,74	136%
Kostprijs simulatie excl. Arbeid 2008	64,02	58,30	72,95	140%

De algemene kosten dalen licht, omdat de productie stijgt en de geitenhouders op deze kosten proberen te besparen. Hetzelfde beeld ziet men versterkt bij infrastructuur: er wordt niet veel bij geïnvesteerd. Over deze ontwikkeling spraken de banken in de begeleidingscommissie hun bezorgdheid uit omdat dit wellicht duidt op achterstallig onderhoud dat mogelijk de toekomst van de bedrijfsvoering in gevaar brengt. De variabele kosten stijgen echter zeer sterk. De ruwvoederkosten met 27% en de krachtvoederkosten met zelfs 47%. Ook de andere variabele kosten stijgen met 40%, gezondheidszorg en stro zijn hierbij de belangrijke posten. Om het hoofd boven water te houden, zoeken geitenhouders naar neveninkomsten. Subsidies spelen een rol, maar ook verkoop van jongvee en andere nevenactiviteiten spelen hier in mee om zo het inkomen op peil te houden.

Vorig jaar werd op initiatief van de "De Groene" Geit, op basis van prijsevoluties van productiemiddelen en verscherpte regelgeving een kostprijs voor 2007 gesimuleerd. Deze gesimuleerde kostprijs kwam uit op €72,34 per 100 liter melk (excl. BTW) (Eekeren en Govaerts, 2007). Het feit dat de werkelijk berekende kostprijs lager uitkomt (€71,13) is grotendeels te verklaren door de stijging in productie die de veehouders maakte in hun zoektocht om de kosten te beheersen. Voor sommige telers betekent dit naast een hoge melkproductie per geit ook groei of veestapelwissel met het oog op een ziektevrrije stapel, dit proces is nog bezig op sommige bedrijven en zal zich wellicht kunnen vertalen naar een nog betere kostenbeheersing in de toekomst.

Simulatie naar 2008

Op basis van een gemiddelde prijsstijging van krachtvoeder in 2008 t.o.v. 2007 van 30,71% en een inflatie van 3,2% (volgens CBS van 7/2007 tot 7/2008) komen we tot een geschatte gemiddelde kostprijs van €80,27 per 100 liter in 2008.

Verdeling van de kosten

De kostprijs wordt, zoals hiervoor beschreven opgedeeld in vijf kostenposten: Algemene vaste kosten, kosten gebouwen en niet-voedermechanisatie, ruwvoerkosten, krachtvoerkosten en overige variabele kosten. De voerkosten (ruwvoer en krachtvoerkosten) bij elkaar opgeteld maken procentueel gezien het grootste deel uit van de

kostprijs. Gemiddeld bepalen zij voor 59% de kostprijs (zie tabel 4). De arbeidskosten bepalen voor 22 % de kostprijs.

Tabel 4 Kostprijsoverzicht in percentage van de totale kosten

	Gemiddeld 2004	Gemiddeld 2007
1. Algemene vaste kosten	7%	6%
2. Kosten gebouwen en niet-voedermechanisatie	14%	11%
3. Ruwvoerkosten	24%	24%
4. Krachtvoerkosten	29%	35%
3+4 totale voerkosten	52%	59%
5. Overige variabele kosten	10%	12%
Totale kosten	84%	88%
Correctie voor niet-melkopbrengsten	-6%	-10%
Kostprijs excl. Arbeid	78%	78%
Arbeidskosten	22%	22%
Kostprijs incl. Arbeid	100%	100%

Kostprijs in relatie tot melkprijs

In 2004 schommelde de marktprijs voor 100 liter biologische geitenmelk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit tussen de €49,00 en €53,00. Hier zijn BTW en de meerkosten voor transport niet bij ingegrepen. In 2004 lag de kostprijs €7,92 hoger dan de melkprijs. De kostprijs exclusief arbeid lag toen maar net boven de gemiddelde melkprijs.

Sinds 2007 worden de melkprijzen van de verschillende afnemers door "De Groene Geit" gemonitord en omgerekend naar een standaard bedrijf. In 2007 is de gemiddelde uitbetaalde melkprijs weliswaar gestegen naar €55,60 per 100 liter excl. BTW maar het gat met de gemiddelde kostprijs van €71,13 is alleen maar groter geworden. Met een kostprijs excl. arbeid van €55,39 is er nagenoeg geen vergoeding voor geleverde arbeid.

Voor 2008 verwachten we een gemiddelde kostprijs van €80,27 per 100 liter terwijl de gemiddelde melkprijs volgens prognose €68,80 per 100 liter excl. BTW zal bedragen bij ongewijzigde prijszetting na juli 2008 waar de melkprijs op €70,75 excl. BTW bedroeg per 100 liter melk.

De kloof tussen melkprijs en kostprijs was in 2004 reeds substantieel, maar nam de volledige marge van de arbeidsvergoeding in beslag in 2007 en lijkt maar matig ingelopen te worden in 2008.

2004 werkelijk: €58,92-€51,00 = €7,92 per 100 liter

2007 werkelijk: €71,13-€55,60 = €15,53 per 100 liter

2008 simulatie: €80,27-€68,80 = €11,47 per 100 liter

Met een ruim vreemd vermogen op de bedrijven geeft dit aanleiding tot liquiditeitsproblemen op de onderzochte bedrijven. Bovendien is de inkomenspositie van de gezinnen vaak nauw verbonden met het inkomen van het bedrijf en zo levert dit bij gezinnen achter deze bedrijven dezelfde liquiditeitsproblemen op (zeker bij die gezinnen waar geen andere inkomensbronnen zijn dan de biologische geitenhouderij).

Zoals hierboven aangegeven, zijn in deze studie de grotere, efficiënt werkende, bedrijven meegenomen. De gemiddelde kostprijs voor alle biologische geitenbedrijven in Nederland zal waarschijnlijk hoger liggen. Voor een duurzame ontwikkeling van de biologische geitenhouderij lijkt het daarom noodzakelijk dat de melkprijs de komende jaren gaat stijgen zodat de kloof tussen melkprijs en kostprijs gedicht wordt. Verdere inspanning op vlak van kostenbeheersing door de producenten zal tevens noodzakelijk blijven.

4 Conclusies

- De kostprijs was in 2007 inclusief arbeid gemiddeld €71,13 per 100 liter geleverde melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit.
- De bedrijven waarvoor de kostprijs is berekend, zijn groter dan het gemiddelde biologische melkgeitenbedrijf in Nederland.
- De voerkosten bepalen met 59% het grootste deel van de kostprijs per liter melk.
- Inspanning van de melkgeitenhouders om via productiviteitsstijging te zoeken naar kostenbeheersing lonen en laten een stijging zien van 8% in melkproductie per geit in 2007 t.o.v. 2004.
- Wanneer de kostenevolutie doorgaat zoals in de eerste helft van 2008 en de inflatie op de rest van de kostenposten is conform de voorspelling van CBS, dan zal de kostprijs per 100 liter geleverde melk in 2008 stijgen naar gemiddeld €80,27.
- De kostprijs ligt hoger dan de in de 2007 betaalde melkprijs. De kloof die in 2004 nog €7,92 per 100 liter was tussen melkprijs en kostprijs evolueerde naar een kloof van €15,53 per 100 liter in 2007. Terwijl met de huidige prijszetting de kloof €11,47 per 100 liter bedraagt bij de gesimuleerde kostprijs voor 2008.
- Als de arbeidskosten niet worden meegerekend dekt de melkprijs net de kostprijs voor de productie ervan in 2007.
- Voor een duurzame ontwikkeling van de biologische geitenhouderij lijkt het daarom noodzakelijk dat de melkprijs de komende jaren gaat stijgen naar een acceptabel niveau. Daarnaast moeten geitenhouders hun kostprijs verder in beeld brengen en beheersen

Literatuur

Eekeren, N. van, en W. Govaerts, 2007, **Geitenhouderij: Economisch perspectief**, Ekoland oktober, p 14-15.

Govaerts, W., G.Iepema en N.van Eekeren, 2006, **Kostprijsberekening biologische geitenhouderij**, Biogeit rapport 4 maart 2006 Louis Bolk Instituut, Driebergen.

KWIN, 2007, **Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2007-2008**, Handboek 2, ASG-WUR, Lelystad.

Vlieger, K. de, J. Jager en H.H.W.J.M. Sengers, 2002. **Methodiek ketenkostprijsberekingen biologische geitenmelk**. LEI Rapport 5.02.01, Den Haag

LOUIS BOLK
I N S T I T U U T

www.louisbolk.nl/biogeit

bioKennis →

www.biokennis.nl